

Σαββατοκύριακο 2-3 Ιουλίου 2011

36 Ν ΣΥΝ ΒΙΒΛΙΟΔΡΟΜΙΟ

λοξή ματιά

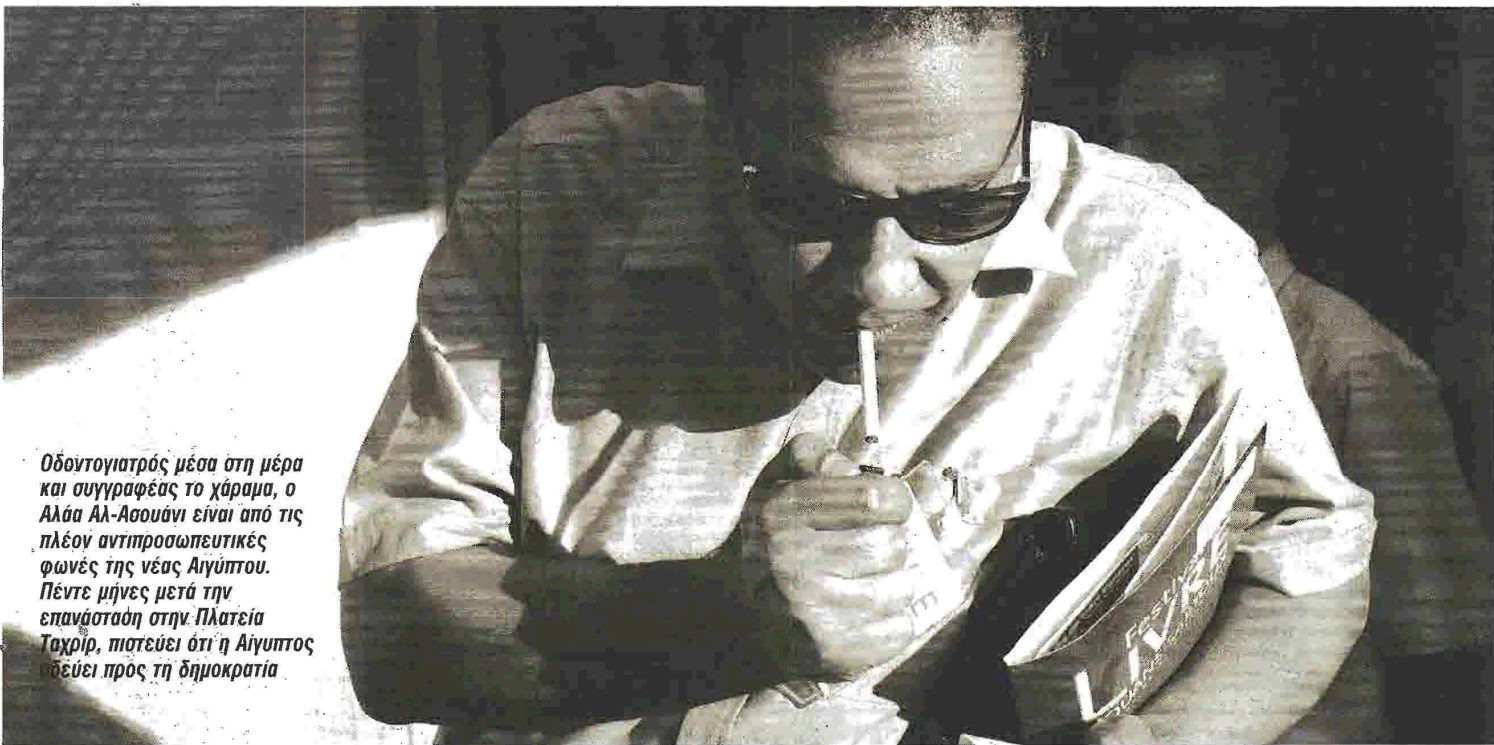
Της **Μικέλας Χαρτουλάρη**

mixart@doh.net.gr

Κουλτούρα και ταυτότητα

Αυτός ο συγγραφέας που είναι τόσο κοντά στον αιγυπτιακό λαό, προέρχεται από μια μεγαλοαστική οικογένεια. Η μητέρα του κατάγεται από την ελίτ του βασιλιά Φαρούκ που έχασε την περιουσία της επί Νάσερ και ο πατέρας του ήταν δικηγόρος και αναγνωρισμένος μυθιστοριογράφος. Ο Αλλά Αλ-Ασουάνι μπηθήκε από πολύ νωρίς στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία, πήγε στο γαλλικό λύκειο του Καΐρου και έμαθε ισπανικά για να διαβάσει τον Μάρκες. Ωστόσο, αρνείται το στερεότυπο μιας κυρίαρχης κουλτούρας που επηρεάζει άλλες. Όπως μας έλεγε, «κάθε κουλτούρα είναι ένα κράμα από άλλες. Η γαλλική κουλτούρα δεν επηρέασε λοιπόν την εθνική μου ταυτότητα, αλλά έγινε ένα στοιχείο της προσωπικής μου κουλτούρας, όπως η μακραίωνη ελληνική κουλτούρα έγινε ένα στοιχείο της ταυτότητας των Αιγυπτίων της Αλεξάνδρειας. Όταν είσαι ανοικτός στον κόσμο και ανέκδικός, συμβαίνει αυτόματα». Αυτό βίωσε όταν εγκαταστάθηκε στις ΗΠΑ για σπουδές και αυτό είναι το θέμα του μυθιστορημάτος του «Σικάγο» (Εκδ. Πατάκης). «Η μαγική συνταγή της μεταναστευτικής είναι να ενσωματώνεσαι στη νέα σου πατρίδα, κρατώντας τις ρίζες σου. Οι ήρωές μου δεν τα καταφέρνουν πάντα. Οι αιγυπτιώτες Έλληνες το είχαν καταφέρει!».

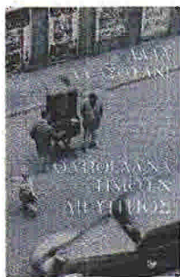

Οδοντογιάτρος μέσα στη μέρα και συγγραφέας το χόραμα, ο Αλλά Αλ-Ασουάνι είναι από τις πλέον αντιπροσωπευτικές φωνές της νέας Αιγύπτου. Πέντε μήνες μετά την επανάστασή στην Πλατεία Ταχρίρ, πιστεύει ότι η Αίγυπτος κινείται προς τη δημοκρατία

Ο Αλλά Αλ-Ασουάνι της Ταχρίρ

«**Δ**εν φοβάμαι ότι η δημοκρατία θα κινδυνεύει στη νέα Αίγυπτο από τους αδελφούς Μουσουλμάνους. Περισσότερο φοβάμαι τους εξωτερικούς εχθρούς της. Μην ξεχνάμε ότι ο Οσάμα Μπιν Λάντεν ήταν για χρόνια έμμισθος (payroll) των ΗΠΑ!». Η φωνή του Αλλά Αλ-Ασουάνι, στεντόρεια φωνή βαρύτονου, δεν έχει ίχνος δισταγμού όταν κάνει αυτή τη δήλωση. Είναι ο πιο πολυδιαβασμένος διεθνώς σύγχρονος συγγραφέας του αραβικού κόσμου και ο πιο διάσημος πολέμιος του καθεστώτος Μουμπάρακ που τιμωρήθηκε επί χρόνια για την αντιπολιτευτική αρθρογραφία του και σήμερα, ακριβώς πέντε μήνες μετά τον αιματηρό Ιανουάριο της Πλατείας Ταχρίρ, είναι αισιόδοξος. «Επί τρεις εβδομάδες», δηγείται με πάθος, «ο κόσμος κατέβαινε στην κεντρική πλατεία του Καΐρου ξέροντας ότι τον σημαδεύουν ελεύθεροι σκοπευτές και πορέμμεν εκεί ζητώντας να φύγει ο Μουμπάρακ και αφιψώνοντας τα δακρυγόνα, τις λαοστικνίες αφαιρέες, τις ριπές νερού και

τα κλομπ. Αυτό δεν ήταν μια "εξέγερση", όπως ήθελαν να την παρουσιάζουν τα μέσα ενημέρωσης της Δύσης. Ήταν μια πραγματική επανάσταση αφού ο όγκος των διαδηλωτών ήταν τεράστιος – 20 εκατομμύρια – και τα αιτήματά τους ήταν καθολικά: να αλλάξει το καθεστώς». Ο ίδιος ο Αλ-Ασουάνι κοιμήθηκε αρκετές νύχτες στην πλατεία και συμμετείχε στις ζυμώσεις που γίνονταν – άλλωστε, ξεχώριζε από καιρό στις τάξεις του κινήματος Κίφαγ (Φτάνει πια). «Είναι γεγονός», λέει σήμερα, «ότι μια επανάσταση μπορεί να "κλαπεί" – να γίνει αντικείμενο αφετηρισμού – ή να οδηγηθεί σε στραβό δρόμο, αλλά αυτό δεν μειώνει τη σημασία της». Όταν τον συναντήσαμε την περασμένη Παρασκευή, με τον Ανταίο Χρυσοστομίδα για τη σειρά «Κεραίες της εποχής μας» (NET, παραγωγή S.M.Art, σκηνισθ. Γιάννης Μαυρογένης), οι λέξεις «δικτατορία»

Το εξώφυλλο της νέας συλλογής με παλιά του διηγήματα

και «δημοκρατία» επανέρχονταν διαρκώς στα λόγια του. Μας μίλησε για το «διεφθαρμένο και μονοκομματικό σύστημα» Μουμπάρακ, για την αναπάντεχη μεταστροφή του στρατού υπέρ του λαού μετά τον Ιανουάριο και εξήγησε ότι διαφωνεί με εκείνους που πιστεύουν ότι οι προγραμματισμένες για τον Σεπτέμβριο εκλογές, θα ήταν καλύτερα να αναβληθούν. «Η αρχή πρέπει να γίνει κι ως κάνουμε λάθη. Είναι δικαίωμά μας στο κάτω κάτω».

Περάσαμε κι εμείς αρκετές φορές από την αχανή Ταχρίρ, όπου δεν είδαμε πολιτικές συγκεντρώσεις, παρά πωλητές με σημαίες και μικρές ομάδες να ουζιτούν στο γρασιδί ή στις παρυφές της. Το Σάββατο την επισκέφθηκαν – και φυσικά φωτογραφήθηκαν εκεί – οι αμερικανοί γερουστατές ΜακΚέιν και Κέρι, ενώ σε κάποια απομακρυσμένη γειτονιά περίπου 800 διαδηλωτές φώναζαν συνθήματα υπέρ

του Μουμπάρακ (για ευρωπαϊκά ΜΜΕ είδαν «ταραχές») και κάποιοι κατέληξαν να συλληφθούν. Όπως μας είπε ο οδηγός του βαν μας, «μετά τον Ιανουάριο, έχει αλλάξει τελείως η στάση της Αστυνομίας, οι αυθαιρεσίες, το ξύλο, τα βασανιστήρια σταμάτησαν, και οι κρατικές υπηρεσίες ανταποκρίνονται καλύτερα στα αιτήματα του πολίτη». Επίσης, η ελευθερία του λόγου έχει κατά πολύ αποκατασταθεί στην Αίγυπτο, αλλά τα στρατοδικεία εξακολουθούν να δικαιούν πολίτες, και για τους Κόπτες τα πράγματα εξακολουθούν να είναι εκρηκτικά. «Δεν δέχονται τον γιο μου στο δημόσιο σχολείο», μας είπε άλλος οδηγός.

Ενοχλημένος ο Αλλά Αλ-Ασουάνι εξηγήει σκεπτικά: «Οι πολιτικοί σχολαστές στην Ευρώπη και την Αμερική θέτουν διαρκώς το ερώτημα αν είναι η Αίγυπτος έτοιμη για τη δημοκρατία. Λες και ο αιγυπτιακός λαός είναι κατώτερος λες και το ότι έχουμε αναλφάβητους μιάς εμποδίζει να ασκήσουμε τη δημοκρατία. Μην ξεχνάμε ότι η Αίγυπτος έχει την αρχαιότερη Βουλή της Ανατολής!».

Ο Χόσνι Μουμπάρακ που διαφέντευε την Αίγυπτο την τελευταία τριακονταετία, είχε υποστεί δριμύτατη κριτική από τον Αλ-Ασουάνι

(ΕΤ.Ε.Π.Ο.Φ)

...και η μαχητική πολιτική κριτική

«**Ο**ταν στα τέλη του '80 επέστρεψα από το Σικάγο όπου έκανα το μεταπτυχιακό μου στην Οδοντιατρική, ήμουν αγανακτισμένος», μας εξομολογήθηκε ο 54χρονος πλέον συγγραφέας, που εξακολουθεί να εργάζεται ως οδοντογιάτρος! «Δεν με ενοχλούσε το ότι η χώρα μου υστερούσε απέναντι στις ΗΠΑ, αλλά το ότι η δικτατορία παρέλυε τα πάντα και τους πάντες. Γι' αυτό και ένιωσα ότι είχα χρέος να κάνω κάτι για να αποκτήσει ο λαός μου μια πραγματική ευκαιρία να αναπτυχθεί. Εγγραφα λοιπόν κριτικά άρθρα στον Τύπο και άρχισα να επικρίνω απευθείας τον πρόεδρο Μουμπάρακ – πράγμα που απαγορευόταν. Είμαι ένας από τους τέσσερις συγγραφείς που δεν σχολίαζαν

την κυβέρνηση αλλά το πρόσωπο του αρχηγού της, και το πλήρωσα». Πράγματι, οι εκδότες αρνούσαν να κυκλοφορήσουν τα βιβλία του, εκείνος έκανε αυτοεκδόσεις που απευθύνονταν σε κριτικούς και φίλους, και ειδικά η νουβέλα «Οι σελιές του Ισάμ Αμπντ Αλ-Ατί» που διαβάζουμε σήμερα στη συλλογή διηγημάτων του «Θα ήθελα να ήμουν Αιγύπτιος» (Εκδ. Πατάκης, μτφ. Ευγ. Γραμματικοπούλου) έμεινε απαγορευμένη για μία δεκαετία. Ολα όμως άλλαξαν το 2002. Τότε κυκλοφόρησε το «Μέγαρο Γιακουμπιάν», το πρώτο μυθιστόρημα του Αλ-Ασουάνι που αποτύπωνε μέσα από ζωντανούς χαρακτήρες τις μεταμορφώσεις της αιγυπτιακής κοινωνίας επί Νάσερ, Σαντάτ και Μουμπάρακ. Το βιβλίο λειτούργησε σαν ατμομηχανή, προκάλεσε τη στροφή

της αποκοιμισμένης και δηλητηριασμένης αιγυπτιακής κοινωνίας προς τις κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες και έβαλε τη σύγχρονη Αίγυπτο σε ένα εκατομμύριο (μέχρι σήμερα) σπίτα του δυτικού κόσμου (Εκδ. Πόλις 2007, μτφ. Αχιλλέας Κυριακίδης). «Το καθεστώς που με κυνηγούσε, προσπάθησε τότε να με προσεταιριστεί με βρυβεία και τιμές που όμως εγώ αρνήθηκα ως το τέλος. Δεν ήθελα να εκπροσωπώ την κυβέρνηση. Ήθελα να εκπροσωπώ τον εαυτό μου και την Αίγυπτο». Ο Αλ-Ασουάνι είπε και σήμερα «όχι», όταν του προσέφεραν μια δημόσια θέση. «Διότι θεωρώ ότι το μήνυμά της λογοτεχνίας είναι ευρύτερο από το πολιτικό μήνυμα: είναι υπαρξιακό και πανανθρώπινο».